

Szerbia és Montenegró államközössége alkotmányos alapokmányának 8. és 61. szakasza alapján a Szövetségi Képviselőház a Polgárok Tanácsának 2003. február 28-i ülésén és a Köztársaságok Tanácsának 2003. február 28-i ülésén

H A T Á R O Z A T O T

hozott

AZ EMBERI ÉS KISEBBSÉGI JOGOK, TOVÁBBÁ AZ ÁLLAMPOLGÁRI SZABADSÁGJOGOK ALAPOKMÁNYÁNAK A KIHIRDETÉSÉRŐL

(Szerbia és Montenegró Hivatalos Lapja, 6/2003. szám)

Kihirdetjük az emberi és kisebbségi jogok, továbbá az állampolgári szabadságjogok alapokmányát, amelyet a Szerb Köztársaság Nemzetgyűlése 2003. február 26-i ülésén, a Montenegrói Köztársaság Képviselőháza 2003. február 26-i ülésén és a Szövetségi Képviselőház a Polgárok Tanácsának 2003. február 28-i és a Köztársaságok Tanácsának 2003. február 28-i ülésén fogadott el.

AZ EMBERI ÉS KISEBBSÉGI JOGOK, TOVÁBBÁ AZ ÁLLAMPOLGÁRI SZABADSÁGJOGOK ALAPOKMÁNYA

Abból kiindulva, hogy az emberi és a kisebbségi jogok minden demokratikus közösség alapjai,

a Szerb Köztársaság Nemzetgyűlése, a Montenegrói Köztársaság Képviselőháza és a Szövetségi Képviselőház a demokráciáért, békéért, toleranciáért, az emberi jogok tiszteletben tartásáért, a jog uralmáért és a szociális igazságért síkraszállva megalkotja

AZ EMBERI ÉS KISEBBSÉGI JOGOK, TOVÁBBÁ AZ ÁLLAMPOLGÁRI SZABADSÁGJOGOK ALAPOKMÁNYÁT

I. ÁLTALÁNOS RENDELKEZÉSEK

Az emberi méltóság és a személyiség szabad kibontakozása

1. szakasz

Az emberi méltóság sérthetetlen. Mindenki köteles óvni.

Mindenkinek jogában áll személyiségének szabad kibontakoztatása, azzal, hogy ez nem sértheti másoknak az alapokmányban szavatolt jogait.

Az emberi és kisebbségi jogok tiszteletben tartása

2. szakasz

Mindenki köteles tiszteletben tartani mások emberi és kisebbségi jogait.

Az alapokmányban szavatolt emberi és kisebbségi jogokat Szerbia és Montenegró államközösségének alkotmányos alapokmányával összhangban közvetlenül kell alkalmazni.

Az alapokmányban szavatolt emberi és kisebbségi jogokat a tagállamok alkotmánya, törvényei és politikája szabályozzák közvetlenül, biztosítják és védik.

A megkülönböztetés tilalma

3. szakasz

A törvény előtt mindenki egyenlő.

Megkülönböztetés nélkül mindenkinek joga van az egyenlő törvényi védelemre.

Tilos bármilyen közvetlen vagy közvetett, bármilyen alapú megkülönböztetés, így a faj, szín, nem, nemzeti hovatartozás, társadalmi származás, születési vagy egyéb státus, vallás, politikai vagy más meggyőződés, vagyoni helyzet, kultúra, nyelv, életkor, szellemi vagy testi rokkantság alapján való megkülönböztetés is.

Ideiglenesen bevezethetők olyan intézkedések, amelyek az egyenjogúság érvényesítése, a hátrányos helyzetben levő személyek vagy embercsoportok védelme és előrehaladása, azaz az emberi és kisebbségi jogok egyenlő feltételekkel való érvényesítésének lehetővé tétele érdekében nélkülözhetetlenek.

A 4. szakasz szerinti intézkedések csak addig alkalmazhatók, míg a bevezetésükkel elérni kívánt cél valóra nem válik.

Az alapokmányban előírt emberi és kisebbségi jogok megszüntetésének vagy korlátozásának a tilalma

4. szakasz

Az alapokmány rendelkezései nem tolmácsolhatók úgy, hogy abból az államközösségnek, a tagállamnak, valamely csoportnak vagy egyénnek az a joga következzen, hogy cselekedeteivel megszüntetheti az alapokmányban szavatolt jogokat vagy azokat a Szerbia és Montenegró államközösségének az alkotmányos alapokmányában, ebben az alapokmányban és a tagállamok alkotmányában előírnál kisebb mértékűre korlátozhatja.

Az emberi és kisebbségi jogok korlátozása

5. szakasz

A szavatolt emberi és kisebbségi jogok csak a Szerbia és Montenegró államközösségének alkotmányos alapokmányában, ebben az alapokmányban és a tagállamok alkotmányában előírt feltételek megléte esetén alapján korlátozhatók olyan általánosan alkalmazott törvénnyel, amely hivatkozik a korlátozást engedélyező rendelkezésre.

A szavatolt emberi és kisebbségi jogok csak olyan mértékben korlátozhatók, amennyire feltétlenül szükség van ahhoz, hogy egy nyílt és szabad demokratikus társadalomban valóra váljon az a cél, amelynek elérése érdekében a korlátozás engedélyezhető.

Korlátozás csak abból a célból vezethető be, amelynek elérése érdekében elő van írva.

Az emberi és kisebbségi jogok korlátozásakor és a korlátozások tolmácsolásakor minden állami szerv, különösen a bíróság köteles szem előtt tartani a korlátozott jog lényegét, a korlátozás céljának fontosságát, a korlátozás jellegét és mértékét, a korlátozás és a célja közötti kapcsolatot, továbbá azt, hogy van-e más mód arra, hogy a cél kisebb jogkorlátozással is megvalósuljon.

A korlátozás semmi esetre sem érintheti a szavatolt jog lényegét.

Eltérés az emberi és kisebbségi jogoktól

6. szakasz

Rendkívüli vagy hadiállapot hivatalos kihirdetésekor, ha az államközösség vagy a tagállam fennmaradása veszélybe kerül, el lehet térni az alapokmányban szavatolt emberi és kisebbségi jogoktól, de csak olyan mértékben, amilyenre az adott helyzetben szükség van.

Az eltérési intézkedések nem járhatnak a faj, szín, nem, nyelv, vallás, nemzeti hovatartozás vagy társadalmi származás szerinti megkülönböztetéssel.

Az emberi és kisebbségi jogoktól való eltérés intézkedéseit az államközösség intézményeinek a hatáskörébe tartozó területeken általános aktussal csak Szerbia és Montenegró Képviselőháza vagy – ha Szerbia és Montenegró Képviselőháza nem ülhet össze – a Minisztertanács írhatja elő. Az emberi és kisebbségi jogoktól való eltérésről szóló határozatot hadiállapot kihirdetése esetén a tagállamok illetékes szerveinek a jóváhagyásával kell meghozni.

Az emberi és kisebbségi jogoktól való eltérési intézkedéseket az ő hatáskörükbe tartozó területeken ezzel az alapokmánnyal összhangban a tagállamok szabályozzák alkotmányukban és törvényeikben.

A Szerbia és Montenegró Képviselőháza vagy a Minisztertanács által előírt, az emberi és kisebbségi jogoktól való eltérés intézkedései 90 napig érvényesek, e határidő letelte után pedig újabb 90 napos periódusokra meghosszabbíthatók.

A Minisztertanács az emberi és kisebbségi jogoktól való eltérés intézkedéseit előíró, általa meghozott aktusokat köteles megerősítés végett beterjeszteni Szerbia és Montenegró Képviselőházához, amint az összeülhet. Ellenkező esetben az eltérési intézkedések hatályukat veszítik, amint Szerbia és Montenegró Képviselőházának a hadiállapot kihirdetését követő első ülése végetér.

Az emberi és kisebbségi jogoktól való eltérés intézkedései a rendkívüli vagy hadiállapot megszűntével hatályukat veszítik.

Hadiállapot idején Szerbia és Montenegró Bírósága folytatja munkáját. Szerbia és Montenegró Bíróságának és bíráinak a státusa és meghatalmazása változatlan marad.

Eltérési intézkedés semmi esetre sem engedélyezhető az alapokmány 1., 11., 12., 13., 14., 17., 19., 20., 21., 25., 26., 35., 50. és 51. szakaszában szavatolt jogokkal kapcsolatban.

A nemzetközi jog szavatolta emberi és kisebbségi jogok

7. szakasz

Az alapokmány az általánosan elfogadott nemzetközi jogi szabályokkal, továbbá az államközösségben hatályos nemzetközi szerződésekkel szavatolt emberi és kisebbségi jogokat szavatolja, és közvetlenül kell alkalmazni őket.

Az emberi és kisebbségi jogoknak azzal az indokolással való korlátozására vonatkozó tilalom, hogy az alapokmány nem szavatolja őket

8. szakasz

Tilos az általánosan elfogadott nemzetközi jogi szabályokkal, az államközösségben hatályos nemzetközi szerződésekkel, továbbá a hatályos törvényekkel és más jogszabályokkal szavatolt emberi és kisebbségi jogok korlátozása azzal az indokolással, hogy az alapokmány nem szavatolja vagy kisebb terjedelemben szavatolja őket.

A bírósági védelem, az emberi és kisebbségi jogok sérelme következményeinek az elhárítása

9. szakasz

Mindenkinek joga van a hatékony bírósági védelemre, ha megsértették vagy megrövidítették az alapokmány szavatolta emberi vagy kisebbségi jogainak bármelyikét, valamint a jogsérelem következményeinek az elhárítására.

Mindenki, aki úgy véli, hogy az alapokmányban szavatolt emberi és kisebbségi jogainak bármelyikét az államközösség intézményének, a tagállamok állami szervének vagy közhatalmi jogosítvány alapján eljáró szervezetnek az egyedi aktusa vagy cselekedete megsértette vagy megrövidítette, az alkotmányos alapokmánnyal összhangban panasszal fordulhat Szerbia és Montenegró Bíróságához, ha a tagállamban nincs más jogvédelme biztosítva.

A nemzetközi szervek döntéseit az államközösségnek vagy a tagállamnak kell végrehajtania és ennek költségeit fedeznie, attól függően, hogy a Szerbia és Montenegró területén hatályos nemzetközi szerződéssel szavatolt jogok bármelyikét az államközösség intézménye, a tagállam állami szerve vagy közhatalmi jogosítvány alapján eljáró szerv sértette vagy rövidítette-e meg.

Az emberi és kisebbségi jogokra vonatkozó rendelkezések értelmezése

10. szakasz

Az alapokmányban szavatolt emberi és kisebbségi jogokat olyan módon kell értelmezni, hogy az az emberi és kisebbségi jogok hatályos nemzetközi garanciáival, továbbá a végrehajtásukat ellenőrző nemzetközi testületek gyakorlatával összhangban előmozdítsa a nyílt és szabad demokratikus társadalom értékeit.

II. EMBERI JOGOK ÉS ALAPVETŐ SZABADSÁGJOGOK

Az élethez való jog

11. szakasz

Az emberi élet sérthetetlen. Szerbia és Montenegró államközösségében nincs halálbüntetés.

Tilos az emberi lények klónozása.

A testi és szellemi integritás sérthetlensége

12. szakasz

Mindenkit megillet a testi és szellemi integritás sérthetlenségéhez való jog.
Senkit sem lehet kínvallatásnak, avagy kegyetlen, embertelen vagy lealacsonyító büntetésnek vagy bánásmódnak alávetni.
Szabadon adott beleegyezése nélkül senkit sem lehet orvosi vagy más tudományos kísérletnek alávetni.

A rabszolgaság, a rabszolgasághoz hasonló helyzet és a kényszermunka tilalma

13. szakasz

Senki sem tartható rabszolgaságban vagy rabszolgasághoz hasonló helyzetben.
Tilos az emberkereskedelem bármilyen formája.
Tilos a kényszermunka. A hátrányos helyzetben levő személy szexuális vagy gazdasági kizsákmányolása szintén kényszermunkának tekintendő.
Nem tekintendő kényszermunkának a jogerősen elítélt személyektől, a katonai szolgálatosoktól vagy a közösség fennmaradását veszélyeztető rendkívüli helyzetben a törvénnyel összhangban megkövetelt munka vagy szolgálat.

A szabadsághoz és a biztonsághoz való jog

14. szakasz

Mindenkinek joga van a személyes szabadsághoz és biztonsághoz.
Senki sem fosztható meg önkényesen szabadságától. A szabadságtól való megfosztás csak az államközösség törvényében vagy a tagállamok törvényeiben előirányzott esetekben és módon lehetséges.
Senki sem fosztható meg szabadságától csak azért, mert nem tud eleget tenni szerződéses kötelezettségének.
A szabadságától megfosztott személlyel általa értett nyelven azonnal közölni kell a szabadságtól való megfosztásának az okait vagy a vádat, továbbá a jogait.
A szabadságától megfosztott személynek joga van arra, hogy erről haladéktalanul értesítse az általa kiválasztott személyt.
A szabadságától megfosztott személynek joga van eljárást indítani, amelyben a bíróság sürgősségi eljárással kivizsgálja a szabadságtól való megfosztás törvényességét, és törvényellenesség esetén elrendeli a szabadságra helyezést.
A szabadságától megfosztott személlyel emberségesen, emberi méltóságát tiszteletben tartva kell bánni. Különösen a szabadságától megfosztott személy elleni erőszak vagy a vallomás kikényszerítése a tilos.
A szabadságától törvényellenesen megfosztott személynek joga van kártérítésre.

Kiegészítő garanciák bűncselekmény vagy szabálysértés miatti szabadságmegvonás esetére

15. szakasz

A letartóztatott személlyel azonnal közölni kell, hogy joga van hallgatni, és hogy meghallgatásánál jelen lehet az általa kiválasztott védő.

A letartóztatottat haladéktalanul, de legkésőbb 48 órán belül az illetékes bíróság elé kell állítani. Ellenkező esetben szabadlábba kell helyezni.

Az a személy, akinek az esetében alapos annak a gyanúja, hogy bűncselekményt követett el, csak az illetékes bíróság döntése alapján helyezhető előzetes letartóztatásba, ha erre a büntető eljárás lefolytatása miatt feltétlenül szükség van.

Az előzetes letartóztatás tartama a törvénnyel összhangban lehető legrövidebb idő; erről az illetékes bíróság gondoskodik.

Külön garanciák

16. szakasz

Mindenkinek joga van arra, hogy a legrövidebb időn belül, általa értett nyelven részletes tájékoztatást kapjon az ellene felhozott vád jellegéről és okairól, és arra, hogy halogatás nélkül tárgyalják ügyét.

Mindenkinek joga van a bíróság vagy eljárás folytatására illetékes más szerv előtti védelemre, beleértve a saját választása szerinti védő fogadását is, továbbá arra, hogy védőjével zavartalanul értekezzen, s hogy legyen elegendő ideje és feltétele a védelem előkészítésére.

Azokat az eseteket, amikor a méltányosság megköveteli, hogy a terhelt hivatalból kirendelt védőt kapjon, mert nem áll módjában a védői szolgáltatásokat megtéríteni, törvény szabályozza.

Ha a terhelt nem érti vagy nem beszéli az eljárás nyelvét, joga van tolmácsra.

Aki bíróság vagy eljárásra illetékes más szerv elé kerül, nem büntethető, ha nem tették számára lehetővé, hogy vallomást tegyen és védekezzen.

Senki sem köteles maga ellen vallani vagy beismerni a bűnösségét.

A szabályos tárgyaláshoz való jog

17. szakasz

Mindenkit egyenlő jogvédelem illet a bíróság, más állami szerv és közhatalmi jogosítvány alapján eljáró szerv előtti eljárásban.

Mindenkinek joga van arra, hogy jogairól, kötelezettségeiről és az ellene felhozott vádakról haladéktalanul független, pártatlan és törvényben felállított bíróság döntsön.

A bírósági ítéleteket nyilvánosan kell kihirdetni, a bírósági eljárás pedig – törvényben kijelölt esetek kivételével – nyilvános.

A jogorvoslathoz való jog

18. szakasz

A jogairól, kötelezettségeiről vagy törvényen alapuló érdekéről döntő határozat ellen mindenki fellebbezhet vagy más jogorvoslati eszközzel élhet.

Az ártatlanság vélelme

19. szakasz

Mindenkit ártatlannak kell vélelmezni, míg bűncselekményben való bűnösségét jogerős bírósági határozat meg nem állapítja.

A visszaható hatály tilalma, csakis a törvényen alapuló büntetés

20. szakasz

Senki sem tekinthető bűnösnek és nem ítéhető el olyan cselekményért, amely elkövetése pillanatában a törvények értelmében nem volt büntetendő cselekmény.

A büntetést a cselekmény elkövetésének pillanatában hatályos törvény alapján kell kiróni, kivéve ha a későbbi törvény kedvezőbb az elkövetőre nézve.

Ne bis in idem

21. szakasz

Senki sem büntethető kétszer ugyanazért a cselekményért.

A rehabilitáláshoz és a téves büntető eljárási ítélet miatti kártérítéshez való jog

22. szakasz

Annak a személynek, akit alaptalanul ítélik el büntetendő cselekményért, joga van a rehabilitáláshoz és állami kártérítéshez.

A vagyonhoz való jog

23. szakasz

Mindenkinek joga van a tulajdonhoz és az örökléshez. A vagyon használata a közérdekkel összhangban törvénnyel korlátozható.

Senki sem fosztható meg tulajdonától, csak – a piaci értékénél nem kisebb térítés ellenében – a törvény alapján megállapított közérdekből vagy ha adó, más közteher vagy büntetés behajtását kell biztosítani.

A térítés mértékével kapcsolatos jogvitákban az illetékes bíróság dönt.

A magánélethez és a családi élethez való jog

24. szakasz

Mindenkinek joga van ahhoz, hogy magánéletét, családi életét, otthonát és levelezését mások tiszteletben tartsák.

Senki sem mehet be önkényesen másnak a lakásába vagy más helyiségeibe; házkutatás csak bírósági határozat alapján végezhető. Másnak a lakásába vagy más helyiségeibe bírósági határozat nélkül bemenni vagy ott házkutatást tartani csak akkor és csak a törvényben előírányozott módon lehet, ha erre bűncselekmény elkövetőjének a közvetlen letartóztatása, illetve embereket vagy vagyont fenyegető közvetlen, másként el nem hárítható veszély elhárítása érdekében feltétlenül szükség van.

A levelek és más küldemények titkossága sérthetetlen. Ettől csak határozott ideig, bírósági határozat alapján, a törvényben előírányozott módon lehet eltérni, ha erre a büntető eljárás lefolytatása vagy az ország védelme érdekében feltétlenül szükség van.

A személyi adatok védelme szavatolt jog. Az adatok begyűjtését, tárolását és felhasználását törvény szabályozza. A személyi adatoknak a gyűjtésük célján kívüli felhasználása tilos és büntetendő. Mindenkinek joga van arra, hogy a rá vonatkozóan begyűjtött adatokról értesüljön a törvénnyel összhangban.

A házasságkötés joga

25. szakasz

A majdani házastársak szabad beleegyezése alapján való házasságkötés joga szavatolt jog. A házasság megkötése, tartama és felbontása a házastársak egyenjogúságán alapul.

A házasságon kívül született gyermekeket a házasságban születettekével azonos jogok illetik.

A gondolat, a lelkiismeret és a vallás szabadsága

26. szakasz

Mindenkinek joga van a gondolat, a lelkiismeret, a meggyőződés és a vallás szabadságához; ez a jog magában foglalja a meggyőződés vagy a vallás melletti kitaratsnak vagy megváltoztatásuknak a szabadságát is.

Senki sem köteles nyilatkozni vallási vagy más meggyőződéséről.

Magánéletében vagy a közéletben egyénileg vagy másokkal együttesen, a vallás gyakorlása, szertartások végzése, szertartás vagy oktatás látogatása útján mindenki szabadon kifejezésre juttathatja vallását vagy meggyőződését.

A vallás vagy meggyőződés kifejezésre juttatásának szabadsága törvénnyel korlátozható, ha erre a közbiztonságnak, mások egészségének, erkölcsének vagy jogainak a védelme érdekében feltétlenül szükség van.

A szülőknek és a törvényes gyámoknak joguk van arra, hogy meggyőződésükkel összhangban biztosítsák gyermekeik vallási és erkölcsi nevelését.

A vallásfelekezetek

27. szakasz

A vallásfelekezetek egyenrangúak és el vannak választva az államtól.
A vallásfelekezetek szabadok belső szervezetük önálló szabályozásában, a vallási ügyek intézésében és a vallási szertartások végzésében.
A vallásfelekezetek a törvénnyel összhangban felekezeti iskolákat és jótékonyági szervezeteket alapíthatnak.

A lelkiismereti okokra való hivatkozás

28. szakasz

Szerbia és Montenegró államközössége elismeri a lelkiismereti okokra való hivatkozást.

Vallásával vagy meggyőződésével ellentétben senki sem köteles katonai vagy fegyverhasználattal járó más kötelezettséget teljesíteni. Az ilyen személy a törvénnyel összhangban megfelelő civil szolgálatba hívható.

A vélemény és a kifejezés szabadsága

29. szakasz

Mindenkinek joga van a vélemény és az önkifejezés szabadságához. Ez a jog azt is magában foglalja, hogy az egyén szabadon, beszéd, írás, kép útján vagy bármilyen más módon keressen, kapjon és terjesszen híreket és eszméket.

Mindenkinek joga van arra, hogy a törvénnyel összhangban hozzáférjen az állami szervek birtokában levő adatokhoz.

A kifejezés joga törvénnyel korlátozható, ha erre más személyek jogainak és tekintélyének a védelme, a bíróság tekintélyének és pártatlanságának a megőrzése, a nemzetbiztonság, a közegészségügy, a közérkölcös vagy a közbiztonság érdekében feltétlenül szükség van.

A médiumok szabadsága

30. szakasz

Mindenki engedély nélkül alapíthat újságot vagy más tömegtájékoztatási eszközt. Tévéállomás és rádióállomás a tagállamok törvényeivel összhangban alapítható.

Szerbia és Montenegró államközösségében nincs cenzúra.

Mindenkinek joga van a jogait vagy érdekeit sértő módon közzétett valótlanosság, nem teljes egészében vagy pontatlanul közölt információ helyreigazításához, a törvénnyel összhangban.

Mindenkinek joga van a médiumokban közzétett információra válaszolni, a törvénnyel összhangban.

Senki sem akadályozhatja meg a sajtótermékek terjesztését vagy a híreknek és eszméknek más tömegtájékoztatási eszköz útján való terjesztését, hacsak az illetékes

bíróság határozata meg nem állapítja, hogy erre háborús propaganda, közvetlen erőszakra való uszítás, faji, nemzeti vagy vallási gyűlölet szítása, azaz megkülönböztetésre, ellenségeskedésre vagy erőszakra való uszítás megakadályozása érdekében feltétlenül szükség van.

A gyülekezés szabadsága

31. szakasz

A békés gyülekezés szabadsága szavatolt jog.

A zárt helyiségben való gyülekezéshez nincs szükség előzetes engedélyre vagy bejelentésre.

A nyílt helyen való gyülekezésre és tüntetésre vonatkozóan a tagállamok törvényei előírhatják az illetékes szervnél való bejelentés kötelezettségét.

A gyülekezési szabadság a tagállamok törvényeivel korlátozható, ha erre a közbiztonságnak, a közegészségügynek, a közérkölcnek, a nemzetbiztonságnak vagy más személyek jogainak a védelme érdekében feltétlenül szükség van.

Az egyesülés szabadsága

32. szakasz

Mindenkinek joga van az egyesülés szabadságához, beleértve azt is, hogy senki sem kötelezhető valamely szervezetbe való belépésre.

Politikai, szakszervezeti és egyéb szervezet előzetes engedély nélkül, az illetékes bíróságon való bejegyzéssel alapítható.

Az egyesülési szabadság a tagállamok törvényeivel korlátozható, ha erre a közbiztonságnak, a közegészségügynek, a közérkölcnek, a nemzetbiztonságnak vagy más személyek jogainak a védelme érdekében feltétlenül szükség van.

Azok a szervezetek, amelyeknek a tevékenysége az alkotmányos rend erőszakos megdöntésére, a szavatolt emberi jogok megszüntetésére vagy faji, nemzeti vagy vallási gyűlölet szítására irányul, az illetékes bíróság határozatával betilthatók.

A szabad választásokhoz való jog

33. szakasz

Szerbia és Montenegró államközössége polgárainak joguk van ahhoz, hogy akár közvetlenül, akár szabadon, titkos szavazással, általános és periodikus választásokon megválasztott képviselőik útján részt vegyenek a közügyek igazgatásában.

Szerbia és Montenegró államközösségének 18 évesnél idősebb polgára az alkotmányos alapokmánnal és a tagállamok törvényeivel összhangban választhat, és megválasztható a helyi önkormányzati szervekbe, a tagállamok állami szerveibe és az államközösség intézményeibe. A választójog általános és egyenlő, a szavazás pedig titkos.

A petícióhoz való jog

34. szakasz

Mindenkinek joga van arra, hogy egyénileg vagy másokkal együtt az állami szervekhez forduljon, petíciót és egyéb javaslatot nyújtson be, s ha kéri, választ kapjon. Ha valaki ezzel a jogával él, nem érheti ezért káros következmény.

Állampolgárság

35. szakasz

Ha nincs másik állampolgársága, a Szerbia és Montenegró területén született gyermeknek joga van az állampolgárságra.

Szerbia és Montenegró államközösségének polgára nem fosztható meg állampolgárságától, nem számúzhető Szerbia és Montenegró államközösségéből, és nem adható ki, csak az államközösség nemzetközi kötelezettségeivel összhangban.

Nagykorúság

36. szakasz

A nagykorúság a 18. életév betöltésével kezdődik.

Mozgásszabadság

37. szakasz

Mindenkinek joga van Szerbia és Montenegró államközösségének egész területén szabadon mozogni és lakóhelyét szabadon megválasztani, továbbá elhagyni az államközösséget és visszatérni.

A mozgás és a lakóhelyválasztás szabadsága, továbbá a Szerbia és Montenegró területének az elhagyásához való jog törvénnyel korlátozható, ha erre a büntető eljárás lefolytatása, a közrend és nyugalom védelme, fertőző betegségek terjedésének a megakadályozása vagy az ország védelme érdekében feltétlenül szükség van.

A külföldieknek Szerbia és Montenegró területére való beutazását és itt-tartózkodását törvény szabályozza. A külföldi csak illetékes szerv határozata és törvényes eljárás alapján utasítható ki Szerbia és Montenegró területéről.

A kiutasított személy nem küldhető oda, ahol faja, vallása, állampolgársága, meghatározott társadalmi csoporthoz való tartozása vagy politikai nézetei miatt üldöztetésnek lehet kitéve vagy megsérthetik az alapokmányban szavatolt jogait.

Menedékjog Szerbia és Montenegró államközösségében

38. szakasz

Minden külföldi, aki indokoltan fél attól, hogy faja, színe, neme, nyelve, vallása, nemzeti hovatartozása, valamilyen csoporthoz való tartozása vagy politikai nézetei

miatt üldözni fogják, Szerbia és Montenegróban menedékjogot élvezhet. A menedékjog elnyerésének eljárását törvény szabályozza.

A Szerbia és Montenegró területén belül kitelepítetteknek Szerbia és Montenegró törvényeivel, valamint nemzetközi kötelezettségeivel összhangban joguk van a hatékony védelemre és segítségre.

A család, az anya és a gyermek külön védelme

39. szakasz

A család, az anya és a gyermek a társadalom és a tagállamok külön védelmét élvezi.

Az anyának születés előtt és után, törvényben előírt időszakig, szavatolt joga van a tagállam támogatására és védelmére.

A munkához való jog

40. szakasz

A törvénnyel összhangban mindenkinek szavatolt joga van a munkához. A tagállamok megteremtik a feltételeket ahhoz, hogy mindenki megélhessen munkájából.

Mindenkinek joga van a munka szabad megválasztásához.

Mindenkinek joga van a méltányos és megfelelő munkafeltételekhez, különösen pedig a méltányos bérhez.

Sztrájkjog

41. szakasz

A munkavállalóknak a törvénnyel összhangban sztrájkjoguk van.

Szociális biztonság és társadalombiztosítás

42. szakasz

A Szerbia és Montenegró államközösségében lakóhellyel rendelkező személyeknek a törvénnyel összhangban joguk van a szociális biztonságra és a társadalombiztosításra.

Az oktatáshoz való jog

43. szakasz

Mindenkinek joga van az oktatáshoz.

Az alapfokú oktatás kötelező. A tagállamok kötelesek biztosítani az ingyenes alapfokú oktatást.

Az iskolák és egyetemek alapítását a tagállamok törvényei szabályozzák.

A tudományos és a művészeti alkotás szabadsága

44. szakasz

Mindenkinek joga van a tudományos és a művészeti alkotás szabadságához.
A tudományos és művészeti alkotások alkotóinak a törvénnyel összhangban szavatolt erkölcsi és anyagi jogaik vannak.

Az egészségvédelemhez való jog

45. szakasz

Mindenkinek joga van az egészségvédelemhez.
A gyermekeknek, a terhes nőknek és az öregeknek, ha más alapon nem érvényesíthetik, a tagállamok biztosítják az egészségvédelmet.

Az egészséges környezethez való jog

46. szakasz

A környezet védelméért mindenki felelős, különösen az államközösség és a tagállamok.
Mindenkinek joga van az egészséges környezethez, továbbá a környezet állapotára vonatkozó naprakész és átfogó információkhoz.
Mindenki köteles óvni és fejleszteni a környezetet.

III. A NEMZETI KISEBBSÉGHEZ TARTOZÓK JOGAI

A nemzeti kisebbséghez tartozók jogainak alapja és kerete

47. szakasz

A nemzeti kisebbséghez tartozók jogainak védelme az emberi és kisebbségi jogok nemzetközi jogi védelmével összhangban valósul meg.

A nemzeti kisebbséghez tartozóknak a törvénnyel és nemzetközi szabványokkal összhangban egyéni és kollektív jogaik, egyénenként és másokkal együtt érvényesített jogaik vannak.

A kollektív jogok azt jelentik, hogy a nemzeti kisebbséghez tartozók közvetlenül vagy választott képviselőik útján részt vesznek a döntéshozatalban, és a törvénnyel összhangban döntenek a kultúrájukkal, oktatásukkal, tájékoztatásukkal és nyelvhasználatukkal kapcsolatos kérdésekről.

Önkormányzati joguknak a művelődés, oktatás, tájékoztatás és hivatalos nyelvhasználat terén való érvényesítése érdekében a nemzeti kisebbséghez tartozók a törvénnyel összhangban nemzeti tanácsot választhatnak.

A nemzeti kisebbség kifejezésen kívül a tagállamok alkotmányában és törvényeiben megállapított egyéb kifejezések is egyenrangúan használhatók.

A nemzeti identitás kinyilvánításának szabadsága

48. szakasz

A nemzeti hovatartozás kinyilvánításának szabadsága szavatolt jog. Senki sem köteles nyilatkozni nemzeti hovatartozásáról.

A megkülönböztetés tilalma

49. szakasz

A nemzeti kisebbséghez tartozók egyenlőek a törvény előtt, és egyenlő törvényi védelem illeti őket.

Tilos a nemzeti hovatartozás alapján való bármilyen megkülönböztetés.

Nem tekintendő megkülönböztetésnek azok a jogszabályok, intézkedések és akciók, amelyek az egyenlőtlen helyzetben levő nemzeti kisebbséghez tartozók jogainak a biztosítására hivatottak, hogy ők is azonos feltételekkel élhessenek jogaikkal.

Az erőszakos asszimilálás tilalma

50. szakasz

Tilos a nemzeti kisebbséghez tartozók erőszakos beolvasztása.

A tagállamok és Szerbia és Montenegró államközössége kötelesek megvédeni a nemzeti kisebbséghez tartozókat minden asszimilálási törekvéstől.

Faji, nemzeti és vallási gyűlölet szításának tilalma

51. szakasz

Tilos és büntetendő a nemzeti, faji, vallási vagy más egyenlőtlenség kiváltása és támogatása, továbbá a nemzeti, faji, vallási és egyéb gyűlölet és türelmetlenség keltése és szítása.

A sajtóságok megőrzéséhez való jog

52. szakasz

A nemzeti kisebbséghez tartozóknak joguk van arra, hogy:

- nemzeti, etnikai, kulturális és vallási sajtóságait kifejezzék, őrizték, ápolják, fejlesszék és nyilvánosan is kinyilvánítsák;
- szimbólumaikat nyilvános helyen használják;
- szabadon használják nyelvüket és írásmódjukat;
- ahol nagyobb számban élnek, az állami szervek az ő nyelvükön is folytassák az eljárást;
- saját nyelvükön tanuljanak az állami intézményekben;
- oktatási magánintézményeket alapítsanak minden szinten;
- vezeték- és utónevüket saját nyelvükön használják;

- ahol nagyobb számban élnek, a hagyományos helyi elnevezések, az utcák és települések neve, továbbá a topográfiai jelzések az ő nyelvükön is fel legyenek tüntetve;

- a közvetlen képviselés elveiből kiindulva, a tagállamok törvényeivel összhangban bizonyos számú mandátumuk legyen a tagállamok képviselőházában, továbbá Szerbia és Montenegró Képviselőházában;

- megfelelően képviselve legyenek a közszolgálatokban, az államhatalmi és a helyi önkormányzati szervezetekben;

- teljes és pártatlan tájékoztatást kapjanak saját nyelvükön, beleértve a hírek és eszmék kifejezésének, kapásának, küldésének és cseréjének a jogát is;

- saját tömegtájékoztatási eszközöket alapítsanak.

E jogok érvényesítési módját törvény szabályozza.

Az egyesüléshez való jog

53. szakasz

A nemzeti kisebbséghez tartozóknak joguk van arra, hogy önkéntes finanszírozású oktatási és művelődési szervezeteket és egyesületeket alapítsanak.

A nemzeti kisebbségi szervezeteknek és egyesületeknek különleges szerepük van a nemzeti kisebbségi jogok érvényesítésében.

A más államokban élő nemzettársakkal való együttműködés

54. szakasz

A nemzeti kisebbséghez tartozóknak joguk van arra, hogy a Szerbia és Montenegró államközösségének a területén kívül élő nemzettársaikkal zavartalan kapcsolatot tartsanak fenn és együttműködjenek velük.

Az életkörülmények javítása

55. szakasz

A tagállamok kötelesek megfelelő intézkedéseket tenni a nemzeti kisebbséghez tartozók és a többségiak teljes és effektív egyenjogúságának a kialakítására mindenütt, ahol erre szükség mutatkozik, és pedig a gazdasági, szociális, politikai és művelődési élet minden területén.

Az 1. bekezdés szerinti intézkedések szükség esetén azt is előírányozhatják, hogy meg kell szüntetni a különösen bizonyos nemzeti kisebbséghez tartozókat sújtó kifejezetten rossz életfeltételeket.

Szerbia és Montenegró államközössége – az alkotmányos alapokmányban lefektetett hatásköre keretében – és a tagállamok szavatolják a nemzeti kisebbséghez tartozóknak azt a jogát, hogy a többi polgárokkal egyenjogúan vegyenek részt a közéleti feladatok ellátásában, beleértve a közéleti funkciókra való jelölés és az e funkciók várományosaira való szavazás jogát is.

A tolerancia szellemének erősítése

56. szakasz

Szerbia és Montenegró államközössége és a tagállamok az oktatás, művelődés és tájékoztatás terén serkentik a tolerancia és az interkulturális dialógus szellemét, és hatékony intézkedéseket tesznek annak érdekében, hogy a területükön élő emberek között – etnikai, kulturális, nyelvi vagy vallási identitásuktól függetlenül – erősödjön a kölcsönös megbecsülés, a megértés és az együttműködés.

A szerzett jogok szavatolása

57. szakasz

Az emberi, illetve az egyéni és kollektív kisebbségi jogok elért szintje nem csökkenthető.

Ez az alapokmány nem szünteti meg és nem módosítja a nemzeti kisebbséghez tartozóknak az alapokmány hatálybalépéséig alkalmazott jogszabályok szerinti, továbbá a Jugoszláv Szövetségi Köztársaság által aláírt nemzetközi szerződésekből eredő jogait.